

Badanie ewaluacyjne współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Analiza kwalifikacji i kompetencji kluczowych dla zwiększenia szans absolwentów na rynku pracy

Prezentacja wyników badania

Wykonawca:

Agrotec
POLSKA Sp. z o.o.
doradztwo ekspertyzy ewaluacje szkolenia

Cele badania

Cel nadrzędny badania

Wypracowanie listy rekomendowanych kompetencji, kwalifikacji i efektów kształcenia oraz obszarów i kierunków kształcenia istotnych z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, gospodarki i społeczeństwa.

Zakres przedmiotowy badania:

Szczególnie uwzględnione zostały **oczekiwania i potrzeby pracodawców w zakresie zatrudniania absolwentów** oraz **oferta edukacyjna uczelni i poziom dostosowania systemu kształcenia do wymagań rynku**.

Cele szczegółowe badania

- określenie kwalifikacji i efektów kształcenia, które (przede wszystkim z punktu widzenia pracodawców oraz uczelni), pozwalają na zwiększenie szans absolwentów na znalezienie zatrudnienia po zakończeniu kształcenia;
- określenie kierunków i obszarów kształcenia, które w największym stopniu zapewniają uzyskanie kompetencji zwiększających szanse na zatrudnienie;
- określenie form współpracy pracodawców i uczelni mających na celu lepsze przygotowanie absolwentów do wejścia na rynek pracy oraz lepsze dostosowanie kształcenia do potrzeb gospodarki i społeczeństwa;
- określenie tych branż i sektorów gospodarki, na które będzie największe zapotrzebowanie na rynku pracy, w kontekście zachodzących zmian gospodarczych oraz społecznych.

**Kompetencje, efekty kształcenia
i kwalifikacje zwiększające szanse
absolwentów uczelni na zatrudnienie**

Praktyczny aspekt kształcenia

Pracodawcy, jak i przedstawiciele uczelni oceniają, że kształcenie na uczelniach w niewystarczającym stopniu uwzględnia praktyczne aspekty kierunków kształcenia.

Rekomendacje:

- Uczelnie powinny zwiększyć liczbę zajęć praktycznych (prowadzonych przez „praktyków”/zakładających zaangażowanie studenta/nakierowanych na zdobycie konkretnych, praktycznych umiejętności), jak i zwiększyć zakres współpracy z przedsiębiorcami w tym zakresie;
- Wśród wykładowców powinien znaleźć się większy odsetek „praktyków” – osób pracujących poza uczelnią i mających doświadczenie praktyczne/zawodowe w danym temacie;
- W większym stopniu powinny być stosowane aktywne formy nauczania zwiększające kompetencje miękkie studentów;
- Należy zwiększyć udział ćwiczeń, laboratoriów, seminariów i konwersatoriów w programach kierunków studiów, zwłaszcza na studiach licencjackich.

Praktyczny aspekt kształcenia – wdrożenie rekomendacji

- ❑ W konkursach organizowanych dla uczelni przez NCBiR i MNiSW zastosowanie kryteriów merytorycznych, punktujących zwiększenie odsetka wykładowców „praktyków”, jak i uwzględnienie w programie większej liczby aktywnych form nauczania (ćwiczeń, warsztatów, zajęć zakładających pracę w grupach i/lub pracę metodą projektową, studia przypadków itp.);
- ❑ Wprowadzenie zachęt finansowych dla pracodawców, organizujących praktyki zawodowe i staże;
- ❑ Finansowanie rotacyjnych stanowisk pracy w firmach współpracujących z uczelniami, przeznaczonych dla praktykantów i stażystów;
- ❑ Dofinansowanie – w ramach kosztów kwalifikowanych – pracy opiekuna praktyk ze strony uczelni;
- ❑ Wprowadzenie w dokumentacji konkursowej preferencji dla programów, w których co najmniej połowa zajęć będzie prowadzona w formach aktywizujących i partycypacyjnych;
- ❑ Dofinansowanie w ramach EFS szkolenia kadr uczelnianych w zakresie partycypacyjnych i aktywizujących metod nauczania, w tym kursów i studiów podyplomowych kończących się uzyskaniem kwalifikacji trenerskich.

Kompetencje interpersonalne – praca zespołowa

W kształceniu powinna być promowana współpraca, aktywność zespołowa, zespołowy sukces - z uwagi na deficyt kompetencji absolwentów w zakresie pracy zespołowej. Szczególnie ważne są w tym kontekście umiejętności integrowania różnych obszarów wiedzy i różnych doświadczeń.

Rekomendacje:

- Należy do programów nauczania wprowadzić w jak największym zakresie metodę projektu i inne metody wykorzystujące pracę zespołową;
- Zarówno miękkie, jak i zawodowe kompetencje absolwentów powinny być kształtowane pod kątem pracy w zespołach interdyscyplinarnych, łączenia kompetencji zawodowych z przedsiębiorczością, umiejętnością komunikacji z partnerami prowadzącymi różnego typu działalność.

Kompetencje interpersonalne – wdrożenie rekomendacji

- Wprowadzenie w dokumentacji konkursowej preferencji dla programów zawierających pracę metodą projektu;
- Promocja i dofinansowanie z EFS treningów interpersonalnych na tych kierunkach, gdzie do programów będzie w szerokim zakresie wprowadzana metoda projektu;
- Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów projektowych, itp. np. w ramach tematycznych seminariów, laboratoriów i konwersatoriów, w których mogliby uczestniczyć studenci różnych kierunków tej samej uczelni;
- W konkursach organizowanych dla uczelni przez NCBiR i MNiSW wskazane jest umieszczenie kryteriów merytorycznych, promujących tego typu formy zajęć.

Priorytet kompetencji miękkich

Zarówno pracodawcy, jak i eksperci wskazują na zdecydowany priorytet kompetencji „miękkich” jeśli chodzi o zatrudnialność absolwentów (pod warunkiem zadowalającego poziomu kompetencji zawodowych). Kompetencje miękkie zapewniają adaptacyjność do zmiennych warunków pracy, będą więc tym ważniejsze, im bardziej dynamicznie będzie rozwijała się polska gospodarka (scenariusz „skoku cywilizacyjnego”).

Rekomendacja:

□ Programy kształcenia powinny uwzględniać w większym stopniu, w kontekście konkretnego kierunku, następujące typy kompetencji:

➤ komunikacyjne, zwłaszcza związane z pracą zespołową;

➤ osobiste - kognitywne, artystyczne, obywatelskie;

Priorytet kompetencji miękkich – wdrożenie rekomendacji

- ❑ Wprowadzenie w dokumentacji konkursowej preferencji dla programów uwzględniających tego typu kompetencje.
- ❑ Organizacja przez uczelniane biura karier treningów kompetencji wymienionych w rekomendacji dla studentów i absolwentów.

Przedsiębiorczość jako baza kompetencji

Przedsiębiorczość jest obszarem, który pozwala kształtować i integrować różnego typu kompetencje, przydatne na rynku pracy.

Rekomendacja:

➤ **Należy promować i rozwijać przedsiębiorczość studentów.**

Wdrożenie rekomendacji:

Ogłaszanie dla uczelni konkursów na innowacyjne formy rozwijania przedsiębiorczości wśród studentów (np. konkursy na studenckie start-upy związane z kierunkiem studiów lub realizowanymi w toku studiów badaniami), dofinansowane ze środków EFS;

Promocja (np. przez organizowanie konkursów uczelnianych, regionalnych i ogólnopolskich) biznesowych projektów studenckich. Konkursy takie mogłyby być dofinansowane z funduszy uczelnianych lub regionalnych, będących beneficjentami EFS.

Kompetencje komunikacyjne a nowe media

Posiadanie kompetencji komunikacyjnych, związanych z używaniem tzw. nowych mediów (Web 2.0) i z interakcjami społecznymi w wirtualnej sieci staje się warunkiem sukcesu na rynku pracy w wielu branżach i sektorach.

Rekomendacja:

➤Wprowadzenie w różnych obszarach kształcenia specyficznych dla nich kierunków i specjalizacji, związanych z wykorzystaniem nowych mediów.

Wdrożenie rekomendacji:

Uwzględnienie w dokumentacji konkursów MSWiN i NCBiR kierunków i specjalizacji:

➤W obszarze nauk humanistycznych - specjalizacje związane z komunikowaniem się, nowe media, dziennikarstwo internetowe;

➤W obszarze nauk społecznych - specjalizacje i kompetencje związane z badaniami w środowisku wirtualnym, netnografia, netosocjologia; zarządzanie w środowiskach wirtualnych, marketing internetowy;

➤W obszarze nauk o sztuce – treści i kompetencje związane z cyfrowym przetwarzaniem obrazu i dźwięku oraz generalnie sztuki związanej ze środowiskiem nowych mediów (np. projektowanie dla mediów, w druku i internecie, aplikacje mobilne, video-art itp.).

**Kierunki i obszary kształcenia,
zapewniające uzyskanie kompetencji
zwiększających szanse na zatrudnienie**

Obszary kształcenia – prognozowany popyt

Największy popyt prognozowany jest dla:

- absolwentów nauk technicznych (71% pracodawców ocenia, że w ciągu 7 najbliższych lat będzie zapotrzebowanie na absolwentów kierunków z tego obszaru kształcenia),
- absolwentów z obszaru nauk ścisłych (34%),
- absolwentów nauk społecznych (28%)
- absolwentów nauk medycznych, o zdrowiu i o kulturze fizycznej (16%).

Wzrost zatrudnienia dla pozostałych obszarów prognozowany jest na zdecydowanie niższym poziomie.

Nowe kierunki czy zmiany w ramach kierunków

- ❑ Struktura kierunków w szkole wyższej jest kwestią wtórną, podstawową wagę mają kształtowane w ramach kierunku kompetencje, które pozwolą zaadaptować zdobytą na studiach wiedzę do warunków miejsca pracy;
- ❑ Dostosowywanie oferty edukacyjnej do tendencji rynku pracy poprzez tworzenie nowych kierunków jest trudne i może być przeciwskuteczne z uwagi na zbyt szybkie tempo zmian na tym rynku;
- ❑ Za lepsze rozwiązanie należy uznać wsparcie dla specjalizacji w ramach już istniejących kierunków, a nawet wsparcie dla wprowadzania określonych treści do programów kierunków;
- ❑ Zmiany w ofercie w ramach kierunków powinny zachodzić nie tylko w przypadku tych, na które odnotowujemy obecnie lub prognozujemy popyt, ale również w przypadku kierunków, na których powinna być zredukowana liczba studentów.

Formy współpracy pracodawców i uczelni

Deficyt form współpracy uczelni i pracodawców

- ❑ Zbyt małe zaangażowanie pracodawców w proces tworzenia programów studiów;
- ❑ Brak efektywnych mechanizmów współpracy pomiędzy uczelniami wyższymi a pracodawcami w zakresie określania zakresu prowadzenia badań naukowych/wyznaczania priorytetów badań prowadzonych na uczelni pod kątem potrzeb przemysłu/biznesu.

Rekomendacje:

- Zwiększenie udziału pracodawców biorących udział w konsultacjach programów nauczania czy konsultacjach likwidacji/tworzenia kierunków studiów;
- Wprowadzenie systemu dyplomów komplementarnych jako jednego z działań/poddziałań w ramach programów operacyjnych wdrażanych na szczeblu centralnym i regionalnym w ramach programów współfinansowanych przez EFRR.

Deficyt form współpracy uczelni i pracodawców – wdrożenie rekomendacji

- ❑ Dofinansowanie w ramach EFS tworzenia partnerstw, porozumień i rad programowych uczelni, w których zaangażowani są przedstawiciele organizacji pracodawców, zwłaszcza reprezentujących małe i średnie przedsiębiorstwa;
- ❑ Opracowanie instytucjonalnego systemu dyplomów komplementarnych. Celem takiego systemu powinna być instytucjonalizacja współpracy pomiędzy uczelniami a przedsiębiorcami/biznesem w zakresie mechanizmów współpracy dotyczącej uzgadniania zakresu tematyki prac pisanych na uczelniach (wszystkich szczebli od poziomu inżyniera/licencjatu do prac doktorskich/habilitacyjnych) pod kątem określania obszarów badawczych w ścisłej współpracy z przedstawicielami przedsiębiorstw/biznesu;
- ❑ Wprowadzenie systemu dyplomów komplementarnych jako jednego z opcjonalnych działań w ramach programów operacyjnych wdrażanych w najbliższym okresie programowania.

**Branże i sektory gospodarki, na które
będzie największe zapotrzebowanie na
rynku pracy**

Kto planuje zatrudniać?

- J - Informacja i komunikacja;
- K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa;
- C - Przetwórstwo przemysłowe;
- M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna;
- Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna;
- R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

Prognozy pracodawców, co do zatrudniania absolwentów wg obszarów kształcenia i województw

Województwo	Obszar nauk humanistycznych	Obszar nauk społecznych	Obszar nauk ścisłych	Obszar nauk przyrodniczych	Obszar nauk technicznych	Obszar nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	Obszar nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	Obszar sztuki
dolnośląskie	3%	23%	38%	3%	73%	1%	15%	0%
kujawsko-pomorskie	4%	24%	28%	5%	70%	2%	19%	1%
lubelskie	1%	35%	33%	2%	71%	2%	17%	0%
lubuskie	3%	33%	29%	7%	62%	0%	7%	0%
łódzkie	2%	33%	39%	7%	72%	2%	15%	1%
małopolskie	5%	25%	36%	6%	68%	0%	17%	0%
mazowieckie	6%	30%	31%	6%	78%	3%	12%	1%
opolskie	8%	32%	38%	6%	69%	0%	8%	3%
podkarpackie	3%	24%	30%	2%	70%	1%	23%	3%
podlaskie	3%	22%	48%	3%	68%	0%	22%	4%
pomorskie	3%	31%	35%	2%	74%	0%	14%	0%
śląskie	3%	21%	40%	4%	77%	1%	14%	0%
świętokrzyskie	2%	15%	27%	9%	74%	3%	20%	2%
warmińsko-mazurskie	2%	35%	24%	5%	72%	4%	14%	0%
wielkopolskie	5%	37%	27%	4%	70%	4%	15%	0%
zachodniopomorskie	9%	34%	36%	3%	62%	1%	18%	0%
Ogółem	4%	28%	34%	5%	71%	2%	16%	1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z pracodawcami. Odpowiedzi nie sumują w wierszach do 100%, ponieważ respondent mógł wskazać więcej niż jeden obszar

Regionalna specyfika popytu na absolwentów

Regiony, w których mogą wystąpić specyficzne potrzeby w zakresie oferty edukacyjnej, związane ze specyfiką regionalnej gospodarki:

❑ **Województwa pomorskie i zachodniopomorskie**, gdzie można oczekiwać zapotrzebowania na kwalifikacje i kompetencje związane z logistyką, przede wszystkim logistyką transportu morskiego;

❑ **Regiony, których stolicami są silne krajowe ośrodki wzrostu** i zarazem miasta akademickie, w których można oczekiwać wzrastającego popytu na usługi dla biznesu (w tym finansowe) oraz z zakresu IT. Ośrodki takie będą także generowały znaczny popyt w obszarze sektora B+R i zaawansowanych technologii. Województwa: mazowieckie, małopolskie, wielkopolskie, pomorskie i dolnośląskie;

❑ **Regiony ze znacznym potencjałem szkolnictwa artystycznego, będące zarazem ośrodkami kultury**: Warszawa, Kraków, Wrocław, Łódź. Regiony te mogą tworzyć ponadprzeciętny popyt z obszaru przemysłów kultury i branż kreatywnych;

❑ **Regiony o silnym potencjale przemysłowym i zarazem akademickim, przechodzące transformację** polegającą na modernizacji tradycyjnych branż przemysłowych oraz na rozwoju nowych branż, opartych przede wszystkim na wiedzy: B+R, usług dla biznesu, IT, zaawansowanych technologii, itp. Regionem takim jest przede wszystkim region śląski;

❑ **Regiony o dającej się wyraźnie określić inteligentnej specjalizacji**, stanowiącej dominantę regionalnej gospodarki i strategiczny priorytet. Regionem takim jest województwo podkarpackie, gdzie specjalizacją taką jest branża lotnicza;

❑ **Regiony będące węzłami europejskich szlaków transportowych**. W ich przypadku zwiększonego popytu na absolwentów spodziewać można się z branży logistycznej. Województwa: mazowieckie, łódzkie, wielkopolskie, pomorskie, zachodniopomorskie, dolnośląskie, śląskie i małopolskie.

Badanie ewaluacyjne finansowane ze środków Unii Europejskiej oraz budżetu państwa w ramach pomocy technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Dziękujemy za uwagę

Wykonawca:

Agrotec
POLSKA Sp. z o.o.
doradztwo ekspertyzy ewaluacje szkolenia